

Sygn. akt I ACa 1020/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: **SSA Anna Miastkowska**

Sędziowie : SA Małgorzata Dzieciołowska

SA Krystyna Golinowska (spr .)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **B. Ż.**

przeciwko **E. D.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 maja 2015 r. sygn. akt I C 1818/14

1. oddala apelację;
2. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanej w postępowaniu apelacyjnym;
3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz adw. W. S. prowadzącego Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 4.428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) zł w tym VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;
4. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz adw. L. A. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 4.428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) zł w tym VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

Sygn. akt I ACa 1020/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo B. Ż. skierowane przeciwko E. D. o zasądzenie kwoty 106575 zł wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...) oraz odszkodowania za dewastację powyższego lokalu.

Sąd I instancji poczynił następujące ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Powód B. Ż. jest współwłaścicielem w 1/2 części nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) oraz jej zarządcą. Toczy się postępowanie sądowe o stwierdzenie zasiedzenia przez powoda drugiej połowy nieruchomości. Pozwana E. D. zamieszkuje w lokalu nr (...) w tej posesji od 1968 roku do chwili obecnej.

Pierwotnie najemcą lokalu nr (...) była babka pozwanej, M. O. (1), która zmarła w dniu 28 września 1970 r. Po jej śmierci w prawo najmu wstąpili: jej syn i synowa D. O. (rodzice pozwanej) oraz jej wnuki M. O. (2), M. O. (1) i pozwana E. O. (obecnie D.).

Ojciec pozwanej zamieszkiwał w lokalu do swojej śmierci w 1994 r. Matka pozwanej wyprowadziła się z lokalu w 1996 r. Obecnie pozwana zajmuje lokal wraz z mężem i dwójką dzieci.

Powód nie zawarł z pozwaną pisemnej umowy najmu. Do końca 2002 r. pozwana płaciła czynsz według stawki ustalonej przez powoda, bezpośrednio do jego rąk. W dniu 20 grudnia 2002 r. powód skierował do pozwanej pismo informujące, że z dniem 1 stycznia 2003 r. ulegają podwyższeniu stawki wysokości czynszu z kwoty 2,80 zł za 1 m² do kwoty 5 zł za 1 m², co dla lokalu nr (...) odpowiada kwocie 355 zł (5 zł x 71 m²). Pismem z dnia 7 stycznia 2003 r. pozwana zwróciła się do powoda o wyjaśnienie: kto administruje kamienicą przy ul. (...) i na jakiej podstawie, komu i w jaki sposób należy zgłaszać awarie i problemy dotyczące budynku, kto jest upoważniony do pobierania opłat czynszowych i na jakiej podstawie, wskazanie konta bankowego dla dokonywania opłat czynszowych. Kolejnym pismem z tej samej daty pozwana poinformowała, że nie uznaje podwyżki czynszu jako skutecznej gdyż nie została ona uzgodniona i zaakceptowana przez innych współwłaścicieli domu przy ul. (...) oraz że zamierza opłacać czynsz w dotychczasowej wysokości. W okresie styczeń – sierpień 2003 r. pozwana płaciła czynsz przekazami pocztowymi na adres powoda według stawki nieuwzględniającej dokonanej przez powoda podwyżki, zaś od sierpnia 2003 r. zaprzestała płacenia czynszu. E. D. wykonywała remonty i naprawy wewnątrz zamieszkiwanego przez siebie lokalu.

Powód zarządzał nieruchomością do 2002 r. Następnie, kiedy lokatorzy przestali płacić czynsze, powód zaprzestał administrowania nieruchomością, a pod koniec 2003 r. przestał się na niej pojawiać, nie podał aktualnego adresu ani numeru konta do wpłacania czynszu. Okazało się, że kamienica jest zadłużona wobec gazowni i przedsiębiorstwa wodociągowego. Lokatorzy uregulowali zadłużenie w wodociągach i do chwili obecnej samodzielnie płacą za zużycie wody w całej nieruchomości. Obecnie żaden z lokatorów nie płaci czynszu za swój lokal. Lokatorzy nie dokonują dewastacji instalacji gazowej i wodociągowej. Powód odciał ogrzewanie w związku z czym lokatorzy założyli na własną rękę, bez zgody powoda, ogrzewanie alternatywne.

Dalej, Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę prawną żądania odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego stanowi art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego. Zgodnie z treścią tego przepisu, osoby zajmujące lokal bez tytułu prawnego są obowiązane do dnia opróżnienia lokalu co miesiąc uiszczać odszkodowanie. Odszkodowanie takie powinno odpowiadać wysokości czynszu, który właściciel mógłby otrzymać za wynajem lokalu przez okres, podczas którego trwania lokal zajmowany jest bez tytułu prawnego.

Stwierdził, że wbrew twierdzeniom powoda pozwana nie zamieszkuje w przedmiotowym lokalu bez tytułu prawnego. Nie przesądza tego okoliczność, że pozwana nie podpisała z żadnym z właścicieli nieruchomości umowy najmu.

Podniósł, że z chwilą wejścia w życie w dniu 12 listopada 1994 r. ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych stosunki najmu lokali w budynkach objętych zakresem zastosowania tej ustawy mogły być nawiązywane jedynie w drodze umowy (art. 6 ustawy). Ustawa ta jednak nie wymagała szczególnej formy dla zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego, zgodnie zatem z jej art. 1 ust. 2 zastosowanie w kwestii formy umów najmu znajdowały właściwe przepisy kodeksu cywilnego. Według zasady wynikającej z art. 60 k.c. oświadczenia woli zmierzające do zawarcia umowy najmu mogą być wyrażone w dowolny sposób, również w sposób dorozumiany, co zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1998 r. (III CZP 62/97, OSNC 1998 nr 6 poz. 91). Możliwość zawarcia umowy najmu bez zachowania formy pisemnej potwierdza też treść art. 660 k.c.

W ocenie Sądu I instancji, w ustalonym stanie faktycznym sprawy zasadne jest przyjęcie, że strony zawarły umowę najmu w sposób dorozumiany. Powód traktował pozwaną jak najemcę lokalu, przyjmował od niej czynsz oraz opłaty za media. Wreszcie, skierował do niej pismo informujące o podwyżce czynszu, co jednoznacznie przesądza o uznaniu przez powoda, że pozwanej przysługuje prawo najmu lokalu. Należało zatem przyjąć, że strony łączył stosunek najmu, pomimo braku pisemnej umowy w tym przedmiocie. Do chwili zamknięcia rozprawy powód nie dokonał również wypowiedzenia umowy najmu w trybie przewidzianym w art. 11 ustawy o ochronie praw lokatorów, a więc stosunek najmu nie ustał.

W tych warunkach, zdaniem Sądu meriti, powództwo o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z lokalu okazało się bezzasadne i nie ma potrzeby odnoszenia się do pozostałych zarzutów pozwanej. Na marginesie wskazał tylko, że bezzasadny był zarzut braku legitymacji czynnej powoda, z uwagi na treść przepisu art. 209 k.c. Zaznaczył również, iż powód w żaden sposób nie udowodnił wysokości dochodzonego roszczenia, która była przez pozwaną kwestionowana.

Za całkowicie nieudowodnione Sąd Okręgowy uznał roszczenie o odszkodowanie za dewastację budynku przy ul. (...), której miała dopuścić się pozwana, bowiem powód nie wykazał ani okoliczności, że pozwana dopuściła się jakiegokolwiek dewastacji, ani że na jej skutek poniósł straty w wysokości dochodzonej pozwem. Wobec powyższego oddalił powództwo w całości.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w części oddalającej powództwo do kwoty 80786, 20 zł z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu w okresie od 1 grudnia 2014 r. do dnia opuszczenia lokalu przez pozwaną i zarzucając mu naruszenie:

- 1) art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, że pozwana nie kwestionowała wysokości miesięcznej kwoty odszkodowania z tytułu bezumownego korzystania z lokalu mieszkalnego;
- 2) art. 8 a ust. 1, 2, 3 i 5 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego przez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy zakwestionowanie podwyższenia czynszu przez lokatora skutkuje rozwiązaniem (wygaśnięciem) umowy najmu lokalu.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że wobec powiadomienia go przez pozwaną, pismem z dnia 7 stycznia 2003 r., iż nie uznaje podwyżki czynszu, o której została powiadomiona, w sprawie należało zastosować przepis art. 8 a ustawy o ochronie praw lokatorów (...), zgodnie z którym powód był uprawniony do wypowiedzenia pozwanej wysokości czynszu. Wprawdzie apelujący zastosował krótszy niż ustawowy termin wypowiedzenia, jednak nie niweczy to skutków wypowiedzenia, z tym że następuje ono z zachowaniem terminu ustawowego, a zatem - w okolicznościach sprawy - z dniem 31 marca 2003 r. Skoro pozwana odmówiła uznania podwyżki czynszu, to w myśl art. 8 a ust. 5 powołanej ustawy mogła odmówić na piśmie uznania podwyżki czynszu ze skutkiem rozwiązania stosunku najmu z upływem terminu wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 2, albo zakwestionować podwyżkę, wnosząc do sądu pozew o ustalenie, że jest ona niezasadna albo zasadna, lecz w innej wysokości. Jest niesporne, że pozwana nie zakwestionowała podwyżki na drodze sądowej, a więc należy przyjąć, że stosunek najmu wygasł w dniu 31 marca 2003 r. Od tej chwili pozwana zajmuje przedmiotowy lokal bez tytułu prawnego, co czyni zasadnym zgłoszone przez powoda roszczenie o zasądzenie odszkodowania z tego tytułu. Zaznaczył również, że pozwana nie kwestionowała, że wysokość należnego odszkodowania za bezumowne zajmowanie przedmiotowego lokalu wynosi 1800 zł miesięcznie.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanej kwoty 80786, 20 zł z ustawowymi odsetkami, w tym odsetkami za zwłokę, w kwocie 12386, 20 zł oraz o zasądzenie kwot po 1800 zł miesięcznie za okres od 1 grudnia 2014 r. do dnia opuszczenia przez pozwaną lokalu.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że skarżący nie podniósł zarzutów naruszenia prawa procesowego, nie kwestionując podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, poza niezastosowaniem art. 230 k.p.c. Zarzut w tym zakresie uznać należy za chybiony. Poza sporem pozostaje okoliczność, że powód nie zaoferował żadnego dowodu dla wykazania wysokości powyższej należności, a nawet nie podał jakiegokolwiek uzasadnienia twierdzenia, że stawka żądanego wynagrodzenia miałyby wynosić 1800 zł miesięcznie, czy też sposobu wyliczenia tej kwoty. Ponadto w treści uzasadnienia odpowiedzi na pozew, pozwana w sposób wyraźny stwierdziła, że kwestionuje zarówno podstawę prawną dochodzonego roszczenia, jak i jego wysokość, co wyklucza zastosowanie wspomnianego przepisu w odniesieniu do wysokości odszkodowania za korzystanie z przedmiotowego lokalu bez tytułu prawnego, bowiem nie sposób przyjąć, że twierdzenia powoda w tym zakresie zostały przyznane przez stronę przeciwną. W efekcie prawidłowo wskazał Sąd I instancji, że wysokość zgłoszonego przez powoda roszczenia nie została w sprawie udowodniona, co stanowiło samodzielną podstawę oddalenia powództwa/

Przede wszystkim jednak, powód upatruje wadliwości skarżonego wyroku nie w błędnym ustaleniu faktów, lecz w dokonaniu przez Sąd pierwszej instancji niewłaściwej oceny stanu faktycznego pod kątem zastosowania prawa materialnego.

Spornym zagadnieniem w sprawie był status pozwanej jako najemcy lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...). W pierwszej kolejności wskazać należy, że przymiot taki na gruncie ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. Prawo lokalowe (Dz.U. Nr 14, poz. 84) potwierdził terenowy organu administracji państwowej, stwierdzając że E. O. (obecnie D.) wstąpiła w stosunek najmu powyższego lokalu po śmierci swojej babki M. O. (1) będącej jego najemczynią (zaświadczenie k. 49). Z uwagi na treść art. 55 ust. 1 i art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 105, poz. 509), najem nawiązany na podstawie dotychczasowych przepisów stał się najmem umownym zawartym na czas nie oznaczony. Powyższa ustawa została derogowana z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 71, poz. 733). W art. 27 ust. 1 tej ustawy wprowadzona została reguła, że "ustawa niniejsza znajduje również zastosowanie do stosunków prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie". Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 4 lipca 2002 r., III CZP 36/02 oraz w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 233/03 wspomniana zasada oznacza, że stosunki prawne powstałe pod rządem ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i istniejące w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, podlegać będą nowej ustawie od daty wejścia jej w życie, a zatem wprowadza retrospektywność ustawy. W tych warunkach nie może budzić wątpliwości, że zaprezentowany przez powoda pogląd, iż pozwana nigdy nie posiadała statusu najemcy przedmiotowego lokalu nie zasługuje na akceptację. Prawidłowo przy tym wskazał Sąd Okręgowy, że w okolicznościach sprawy sama postawa powoda wyrażona w treści pism kierowanych do pozwanej, przeczy forsowanej przez niego tezie, bowiem zawarcie umowy najmu między stronami nastąpiło co najmniej w sposób dorozumiany, skoro ze wspomnianych dokumentów wynika jednoznacznie, iż obie strony uważały, że łączy je umowa najmu lokalu nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...).

Zważywszy na zarzuty podniesione w apelacji uznać przy tym należy, że sam powód odstąpił od forsowania tezy, że stron nigdy nie łączyła umowa najmu, skoro – jego zdaniem - kluczowym z uchybieniem Sądu miało być niezastosowanie art. 8 a ustawy o ochronie praw lokatorów (...). Odnosząc się do tego zarzutu, w pierwszej kolejności podkreślić należy, że powyższa norma prawna weszła w życie dopiero w dniu 1 stycznia 2005 r., na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 281, poz. 2783). Powołana ustawa do podstawowych form ochrony praw lokatorów zalicza ograniczenie swobody ustalania wysokości czynszu oraz swobody odnośnie do częstotliwości podwyższania czynszu za używanie lokalu. Wprowadzony przywołaną ustawą nowelizującą art. 8 a ustawy przyznał właścicielowi uprawnienie do podwyższenia czynszu oraz innych opłat za używanie lokalu z zachowaniem zasad unormowanych w jego treści. Jak stanowi art. 8 a ust. 5 ustawy w ciągu dwóch miesięcy od dnia wypowiedzenia lokator może nie zgodzić się na podwyżkę – ze skutkiem rozwiązania stosunku prawnego, na

podstawie którego lokator zajmuje lokal, z upływem okresu wypowiedzenia (po upływie trzech miesięcy od dnia wypowiedzenia umowa o odpłatne używanie lokalu ulegnie rozwiązaniu). Lokator może też wnieść do sądu pozew o ustalenie, że podwyżka jest niezasadna; albo może zażądać ustalenia, że podwyżka, co do zasady, jest słuszna, lecz nie w proponowanej przez właściciela wysokości. Zarzucając zaskarżonemu wyrokowi uchybienie polegające na niezastosowaniu powyższej regulacji, apelujący odwołuje się jednak do korespondencji stron prowadzonej na przełomie 2002 i 2003 roku. Wypowiedzenie wysokości czynszu przez powoda miało nastąpić pismem z dnia 20 grudnia 2001 r., zaś odmowa zgody na podwyżkę miała zostać wyrażona przez pozwaną pismem z dnia 7 stycznia 2003 r. Z powyższych uwag jasno wynika, że niezależnie od analizy treści obu pism oświadczenia w nich zawarte nie mogą być kwalifikowane w płaszczyźnie regulacji z art. 8 a analizowanej ustawy, bowiem nie obowiązywała ona w dacie zawiadomienia pozwanej o dokonaniu podwyżki czynszu. Na marginesie dodać jednak trzeba, że nie sposób w tym zakresie odeprzeć zarzutu pozwanej z odpowiedzi na apelację, iż w piśmie z dnia 7 stycznia 2003 r. zakwestionowała ona uprawnienie B. Ż. do złożenia oświadczenia o podwyżce czynszu. Świadczy o tym jednoznacznie treść powyższego pisma, w którym E. D. zażądała szeregu wyjaśnień co do zarządu nieruchomością przy ul. (...). Wątpliwości te w ustalonym stanie faktycznym sprawy jawią się przy tym jako uzasadnione. Po pierwsze, dlatego, że w tamtym okresie powód legitymował się jedynie prawem współwłasności przedmiotowej kamienicy. Po wtóre, dlatego, że bezspornie zaprzestał wykonywania czynności związanych z bieżącym administrowaniem nieruchomością, a przez pewien czas nawet kontakt z nim był utrudniony czy wręcz niemożliwy.

W świetle zarysowanych niespornych okoliczności faktycznych, w ocenie Sądu Apelacyjnego, skarżący nie zdołał podważyć prawidłowego wniosku Sądu I instancji, że strony nadal związane są węzłem najmu przedmiotowego lokalu, bowiem powód nie dokonał jego skutecznego wypowiedzenia z zachowaniem reguł określonych w ustawie o ochronie praw lokatorów (...). W tym miejscu zauważyć należy, że zgodnie z poczynionymi w sprawie ustaleniami, pozwana od wielu lat nie uiszcza czynszu najmu. Jednakże, w obowiązującym stanie prawnym nawet wieloletnie sprzeniewierzenie się obowiązkom najemcy nie prowadzi do rozwiązania stosunku najmu ex lege. Zwłoka w zapłacie czynszu stanowi jedynie przyczynę wypowiedzenia przez właściciela stosunku najmu, którego skuteczność uzależniona jest od zachowania reguł określonych w art. 11 powołanej wyżej ustawy. Brak dokonania wypowiedzenia najmu przez powoda jest niewątpliwy, zatem trafnie przyjął Sąd Okręgowy, że w sprawie nie została wykazana podstawowa przesłanka żądania odszkodowania za zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego.

Na zakończenie niniejszych rozważań wskazać należy jeszcze na dwie kwestie. Nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia okoliczność, że po wydaniu zaskarżonego wyroku zapadło postanowienie w sprawie III Ns 1490/12 Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi stwierdzające, że B. Ż. nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1985 r. udział wynoszący 1/2 części w prawie własności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) (postanowienie k. 169 – 170), w której znajduje się lokal zajmowany przez pozwaną, bowiem – jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy - w razie spełnienia przesłanek z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie praw lokatorów (...) każdy ze współwłaścicieli uprawniony jest do dochodzenia roszczenia o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z lokalu.

Po drugie, zważywszy na zakresloną przez powoda podstawę faktyczną pozwu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia okoliczność, że pozwana nie płaci czynszu najmu. Poza wskazaną wyżej możliwością wypowiedzenia najmu przez wynajmującego, ma on również możliwość wystąpienia z powództwem o zapłatę zaległego czynszu. Taka należność nie była jednak przedmiotem żądania w rozpoznawanej sprawie, co uniemożliwiało wyrokowanie w tym przedmiocie z uwagi na zakaz wynikający z przepisu art. 321 § 1 k.p.c.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznał apelację za bezzasadną i orzekł jak w art. 385 k.p.c.

Z uwagi na oddalenie apelacji stroną przegrywającą postępowanie odwoławcze jest powód. Zgodnie z art. 108 u.k.s.c. zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Zważywszy jednak na okoliczność, że sytuacja majątkowa i osobista powoda jest trudna, Sąd II instancji postanowił zastosować wobec niego dobrodziejstwo instytucji z art. 102 k.p.c. obowiązkiem zwrotu i nie obciążać skarżącego kosztami zastępstwa procesowego pozwanej w postępowaniu apelacyjnym. W przedmiotowej sprawie obie strony korzystały w postępowaniu apelacyjnym z pomocy pełnomocników z urzędu. W tych warunkach Sąd Apelacyjny przyznał

koszty zastępstwa procesowego obu stron świadczonego z urzędu w postępowaniu apelacyjnym ze Skarbu Państwa. Wysokość wynagrodzenia pełnomocników została ustalona na podstawie § 19 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 461) i zasądzona została z uwzględnieniem VAT.